Rajavartiolaitos
Ylitarkastaja Outi Leinonen

1.12.2021

Eduskunnan sosiaali- ja terveysvaliokunnalle

Hallituksen esitys eduskunnalle laeiksi tartuntatautilain väliaikaisesta muuttamisesta ja liikenteen palveluista annetun lain väliaikaisesta muuttamisesta

Sosiaali- ja terveysvaliokunta on pyytänyt Rajavartiolaitokselta kirjallista lausuntoa hallituksen esityksestä 226/2021 vp eduskunnalle laeiksi tartuntatautilain väliaikaisesta muuttamisesta ja liikenteen palveluista annetun lain väliaikaisesta muuttamisesta. Esityksessä ehdotetaan tartuntatautilain väliaikaisten säännösten voimassaolon jatkamista ja liikenteen palveluista annetun lain väliaikaisten, epidemiatilanteen edellyttämien hygieniavelvoitteiden ja toiminnan rajoittamista koskevien säännösten voimassaolon jatkamista kesäkuun 2022 loppuun asti. Muutoksilla pyritään ehkäisemään ulkomaista alkuperää olevien covid-19-tartuntojen leviämistä Suomeen.

Rajavartiolaitos kannattaa hallituksen esitysluonnoksen tavoitetta suojata perustuslaillista oikeutta terveyteen ja elämään toimenpiteillä, joiden tarkoituksena on estää ulkomaista alkuperää olevien covid-19-tartuntojen leviämistä Suomeen ja vähentää taudin leviämistä Suomessa.

Rajavartiolaitoksella ei ole lausuttavaa hallituksen esitykseen siltä osin kuin se koskee koronavilkkua, digitaalisen koronatodistuksen kansallista käyttöä, ravintolarajoituksia tai liikenteen palveluista annetussa laissa säädettyjä vaatimuksia. Virka-apua ja maahantulon terveysturvallisuutta koskevilta osin Rajavartiolaitos lausuu kunnioittavasti seuraavaa:

Rajavartiolaitos antaa tällä hetkellä virka-apua terveysviranomaiselle siinä määrin kuin se on mahdollista sen omien lakisääteisten tehtävien puolesta. Matkustajamäärät ovat nykyisessä epidemiatilanteessa edelleen normaalia vähäisempiä, mutta ne ovat kasvussa. Kun matkustajamäärät olennaisesti kasvavat, Rajavartiolaitoksen kyky antaa virka-apua terveysviranomaiselle vähenee. Erityisesti siinä vaiheessa, kun itärajan liikenne palaa normaalille tasolle, ei mahdollisuutta virka-avun antamiseen enää ole.

Rajavartiolaitos katsoo, että digitaalisia järjestelmiä ei tällä hetkellä hyödynnetä epidemian hallinnassa niin tehokkaasti kuin olisi mahdollista. Hallituksen esityk-

sessä todetaan, että kunnilla on ollut haasteita erityisesti todistusten tarkastamiseen liittyvän henkilöresurssin saatavuudessa. Maahan saapuvia toiseen testiin velvollisia ei tällä hetkellä saavuteta kattavasti. Pakollinen sähköinen maahantuloilmoitus voisi helpottaa epidemiatilanteen hallintaa maahan saapuvien henkilöiden osalta, sujuvoittaa tarkastusmenettelyä ja tehostaa toiseen testiin velvollisten tavoittamista.

Hallituksen esitysluonnoksessa viitataan vaihtoehtoisten toteuttamistapojen osalta aiempiin hallituksen esityksiin, muun muassa sähköisen maahantuloilmoituksen osalta hallituksen esitykseen HE 105/2021 vp. Rajavartiolaitos toteaa, että vaihtoehtoisten toteuttamistapojen osalta hallituksen esityksen 105/2021 vp perusteluissa ei varsinaisesti selvitetty esimerkiksi sähköisen maahantuloilmoituksen käyttöönoton mahdollisuuksia tai vaikutusta epidemian hallinnassa, vaan lähinnä todettiin, että asiaa ei ole ehditty kyseisen hallituksen esityksen valmisteluaikataulussa selvittää. Tässä hallituksen esityksessä viitataan em. HE 105/2021 vp kohdassa ”Muut toteuttamisvaihtoehdot” esitettyyn, minkä vuoksi vaihtoehtoa ei edelleenkään kuvata.

Lausuttavana olevan hallituksen esitysluonnoksen mukaan koronapandemian kehittymisen arvioinnissa on lukuisia haasteita, ja että globaalitasolla pandemian ensimmäisen, vakavimman vaiheen arvioidaan jatkuvan ainakin osassa maailmaa pitkälle vuoteen 2022 asti. Toisaalta keskipitkällä aikavälillä lockdown-tyyppisten sosiaalisten ja fyysisten kontaktien sekä rajat ylittävän liikenteen rajoittamistoimien jatkaminen muuttuu vaikeammaksi. On todennäköistä, että tauti jää globaalitasolla endeemiseksi.

Rajavartiolaitos katsoo, että pandemiatilanteen akuutin hallinnan lisäksi olisi perusteltua varautua jo samalla myös siihen vaihtoehtoon, että pandemian hallitsemiseksi välttämättömiä toimia voidaan joutua jatkamaan pitkäänkin. Tämän vuoksi viranomaisresursseja säästäviä toimia tulisi edelleen valmistella sen lisäksi, että jo voimassa olevien toimenpiteiden voimassaoloa jatketaan. Hallituksen esityksessä olisi tullut vähintään kuvata, miksi sähköisen maahantuloilmoituksen valmistelu ei kesäkuun 2021 jälkeen ole edennyt tai miksi sitä ei ole pidetty perusteltuna edes selvittää.

Muun muassa sisäministeriön lausunnossa 31.5.2021 (VN/12442/2021-SM-32) ja Rajavartiolaitoksen lausunnossa 10.9.2021 (RVL2174018) nyt tarkasteltavana olevien tartuntatautilain väliaikaisiin muutoksiin liittyen on todettu, että hallituksen esityksessä tartuntatautilain väliaikaiseksi muuttamiseksi maahantuloa koskevien vaatimusten osalta koronapandemian hallitsemiseksi ei tarkasteltu useiden Euroopan maiden käytäntöä, jossa liikenteenharjoittaja tarkastaa maahan saapumiseksi edellytetyn koronatodistuksen. Suomen osalta viranomaisresursseja säästäisi merkittävästi, jos tarkastusvelvoitetta hajautettaisiin yksityisen tahojen suoritettavaksi. Myöskään tätä vaihtoehtoa ei ole vieläkään selvitetty eikä arvioitu.

Hallituksen esityksen kohdassa 2.6 todetaan, että ulkorajaliikenteessä täyden covid-19-rokotesarajan vähintään 7 vuorokautta ennen maahan saapumista saaneet henkilöt voivat matkustaa Suomeen. Rokotesarjan lisäksi tulee ottaa huomioon mahdolliset EU:n suosituksen 921/2020 mukaisen hätäjarrumekanismin toimeenpanosta aiheutuvat rajoitukset.